

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О НАУЧНОЈ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име Стефановић Ненад Неда

Датум и место рођења 12. 10. 1996. Ниш

Основне студије

Универзитет Универзитет у Нишу

Факултет Филозофски факултет

Студијски програм Основне академске студије србистике

Звање дипломирани филолог

Година уписа 2015.

Година завршетка 2019.

Просечна оцена 9.51

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет Универзитет у Нишу

Факултет Филозофски факултет

Студијски програм Мастер академске студије филологије

Звање мастер филолог

Година уписа 2019.

Година завршетка 2020.

Просечна оцена 10.00

Научна област Филологија

Наслов завршног рада „Елипса глагола са антецедентом различите дијатезе у српском језику”

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу

Факултет Филозофски факултет

Студијски програм Докторске академске студије филологије

Година уписа 2020.

Остварен број ЕСПБ бодова 120

Просечна оцена 10.00

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
	Стефановић, Неда. „Дистрибуција (ко)реферишућих именичких и заменичких анафорских израза у биографском тексту са једним референтом”. <i>Philologia Mediana</i> , 2024, 16, 533–548. <i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i>	
1	Предмет рада јесу (ко)реферишући анафорски изрази различитог степена спецификованости, њихова дистрибуција, и оправданост њихове употребе у биографском тексту са једним референтом. Коришћена је корпусна метода и квалитативна анализа ексцерпираних примера. Циљ рада је утврђивање разлога за употребу различитих (ко)реферишућих израза у дискурсу у ком готово да нема уобичајених фактора који утичу на дистрибуцију ових израза: промена или потврђивање топика, контрастирање, разрешење амбивитета. Добијени резултати потврђују да	M51

се употребом „преспесицификованих” израза постиже ефекат указивања на непотпуност постојеће менталне слике о референту и релевантност нових информација у различитим наративним оквирима.				
Рад припада научној области докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ	ДЕЛИМИЧНО
<p>Стефановић, Неда. „Building Trust in Mental Health Related Texts: Approaching Online Readers' Positive and Negative Face”, <i>Comparing Confidence and Trust Online and Offline</i>, Research in English and Applied Linguistics REAL, Cuvvillier Verlag, Göttingen, Germany, 2023, 19, 85–100.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>У раду се истражују прагматичке стратегије помоћу којих се гради поверење у текстовима у вези са менталним здрављем. Примарно је коришћена корпусна метода, а текстови су ексерцирани са одговарајуће Фејсбук странице и портала који се баве менталним здрављем. Циљ је да се на примеру анализираних текстова утврди на који се начин и у ком опсегу користе стратегије из теорије учтивости. Добијени резултати потврђују да се стратегије користе, али и показују да је неопходно узети у обзир шири контекст како би се употребила одговарајућа стратегија, те циљ поруке, поред карактеристика учтивости које се односе на форму исказа.</p>				M45
Рад припада научној области докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ	ДЕЛИМИЧНО
<p>Митић, Ивана, Неда Стефановић. „Сличности и разлике у употреби и значењу израза и други / и остали у српском језику”. <i>Philologia Mediana</i>, 2023, 15, 557–570.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Предмет истраживања јесу сличности и разлике у употреби и интерпретацији израза <i>и други / и остали</i> у српском језику. Узевши у обзир чињеницу да се интуиција говорника разликује од речничке дефиниције према којој су ови изрази синонимни, циљ је утврдити контексте у којима је (не)могуће заменити их, те препознати импликатуре које се у таквим контекстима изводе. Резултати претраге Српског мрежног корпуса недвосмислено потврђују да израз <i>и други</i> може имати значење <i>сви други и неки други</i>, док се израз <i>и остали</i> у анализираним контекстима употребљава само са првим наведеним значењем, а међусобна (не)заменљивост условљена је различитим скаларним карактеристикама наведених израза.</p>				M51
Рад припада научној области докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ	ДЕЛИМИЧНО
<p>Стефановић, Неда. „Заменичке присвојне конструкције у српском језику: прагматички и социолингвистички фактори употребе”. <i>Philologia Mediana</i>, 2022, 14, 303–314.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>У раду се истражују заменичке присвојне конструкције исказане присвојном заменицом те енклитичким обликом личне заменице у дативу. Циљ је истражити склоност говорника ка употреби једног од облика, при чему су значајни фактори тематизованост посесора и социјална блискост између посесора и посесума, што се проверава путем експеримента са судом граматичности и интервјуа са фокус-групом. Резултати експеримента показују да говорници пре бирају опцију са присвојном заменицом док потоње истраживање у форми интервјуа указује да тематизованост посесора и блискост посесора према посесуму имају улогу. Значај истраживања огледа се у сазнању да информацијска структура може имати утицај на преношење додатних значења осим присвојног.</p>				M51
Рад припада научној области докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ	ДЕЛИМИЧНО
<p>Стефановић, Неда. „Елидирана глаголска фраза са „неисправним” антецедентом у српском језику”, <i>Савремена проучавања језика и књижевности</i>. Књ. 1, Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, 2021, XII, 193–206.</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Предмет рада су реченице са елидираном глаголском фразом чија се дијатеза не подудара са дијатезом антецедента. Испитивана је њихова прихватљивост за говорнике српског језика у случају потпуне и непотпуне елипсе глаголске фразе (verb phrase ellipsis / pseudogapping) путем експеримента са судовима граматичности. Резултатима експеримента потврђена је хипотеза да је у српском језику прихватљивија неподударност дијатезе у реченицама које садрже елипсу са остатком него у реченицама са потпуном елипсом глаголске фразе. Резултати указују на потребу за ревидирањем постојећих теорија о глаголској елипси, које претпостављају да ће разлика у дијатези бити прихватљива само када се ради о потпуном елидирању глаголске фразе.</p>				M45
Рад припада научној области докторске дисертације		<u>ДА</u>	НЕ	ДЕЛИМИЧНО

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 5 радова, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА КАНДИДАТА ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ОДОБРАВАЊЕ ТЕМЕ

Кандидат испуњава услове предвиђене Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета да поднесе захтев за одобравање теме докторске дисертације ДА НЕ

Образложење

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА МЕНТОРА

Име и презиме, звање Ивана Митић, ванредни професор

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Образац Д2

Ужа научна област за коју је изабран у звање	Српски језик (Синтакса 1 и Синтакса 2)	
Датум избора	28. 1. 2025.	
Установа у којој је запослен	Филозофски факултет Универзитета у Нишу	
Е-пошта	ivana.mitic@filfak.ni.ac.rs	
Најзначајнији радови ментора из научне области којој припада тема докторске дисертације		
Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	Ivana Mitić and Boban Arsenijević, „Structural ambiguity and optionality of agreement patterns in Bosnian/Croatian/Serbian conjunct agreement”, Glossa: A Journal of General Linguistics, 2019, 4(1), 6. DOI: http://doi.org/10.5334/gjgl.582 https://www.glossa-journal.org/articles/10.5334/gjgl.582/	M23
2	Ivana Mitić and Boban Arsenijević, „Plural conjuncts and syncretism facilitate gender agreement in Serbo-Croatian: experimental evidence”, Frontiers in Psychology, 2019, 10:942. DOI: https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00942	M21a
3	Ивана Митић, „Разрешено слагање и слагање глагола са последњим чланом координираног (не)модификованог субјекта кога чине први члан средњег и други члан женског рода”, Српски језик : студије српске и словенске, 2020, 25, 203–220. УДК: 811.163.41’367 811.163.41’367.625 DOI: https://doi.org/10.18485/sj.2020.25.1.15	M23
4	Ивана Митић, „Слагање предиката са модификованим координираним субјектом мешовитог рода”, Српски језик : студије српске и словенске, XXVI, 2021, 125–146. УДК: 811.163.41’367.332 811.163.41’367 DOI: https://doi.org/10.18485/sj.2021.26.1.7	M23
5	Ивана Митић и Неда Стефановић, „Сличности и разлике у употреби и значењу израза и други / и остали у српском језику”, Philologia Mediana, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 2023, 15, 557–570. ISSN 1821-3332 UDK: 811.163.41’373.7 DOI: doi.org/10.46630/phm.15.2023.39	M51

Менторства у последње три године			
Р. бр.	Име и презиме докторанда, тема докторске дисертације, факултет/универзитет	Датум именов.	Датум одбране
1	Ана Крстић, Конгруенција билингвалних говорника српског као наслеђеног језика у немачкој говорној средини, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу	12.04.2022	/
2			
3			
4			

Ментор испуњава услове предвиђене Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета **ДА** **НЕ**

Образложење

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ

Предлог наслова теме докторске дисертације	Разрешење амбигвитетне нулте и исказане субјекатске анафорске заменице у српском језику
Научно поље	друштвено-хуманистичке науке
Научна област	филологија
Ужа научна област	савремени српски језик
Научна дисциплина	прагматика, семантика, синтакса

1. Предмет научног истраживања (до 800 речи)

Предмет научног истраживања докторске дисертације јесу фактори који утичу на разрешење амбигвитетне субјекатске анафорске заменице, нулте и исказане, у српском језику. Субјекатска

анафорска заменица је у основи истраживања дисертације из неколико разлога: 1) претходна истраживања показују да у језицима који допуштају испуштање субјекта, међу којима је и српски језик, анафорска заменица на позицији субјекта може бити нулта или исказана, при чему потоњи тип може да носи обележје контрастивности, те је значајно проверити на који начин сваки од типова учествује у процесу разрешења у смеру неког од потенцијалних антецедената када је ова заменица амбигвитетна; 2) с обзиром на то да анафорска заменица на позицији субјекта дозвољава испуштање, те да је разлика између њених могућих облика појављивања већа него разлика између облика испољавања објекатске или присвојне анафорске заменице у савременом српском језику, важно је испитати утицај амбигвитета на процес разрешења управо у овој синтаксичкој позицији; 3) обележје топикалности, као и појам салијентности и истакнутости у дискурсу везују се за синтаксичку субјекатску позицију, те је важно испитати како ова обележја код анафорске заменице кореспондирају са истим обележјима код потенцијалних антецедената, те како се ово одражава на процес разрешења. Кандидат за предмет научног истраживања узима контексте у којима појављивању анафорске заменице претходи више именских израза са којима она може кореферисати. Ово може дати валидан увид у корелације између когнитивне доступности и познатости, те синтаксичке или информацијске, односно дискурсне истакнутости различитих именских елемената који представљају потенцијалне кореференте.

Након увида у резултате досадашњих истраживања (Carminati 2002, Chamorro 2018, Kraš 2008, Wolna 2022) на материјалу различитих језика (италијански, шпански, хрватски, чешки...) у којима је могуће испуштање субјекта, кандидат с правом примећује да могу бити примењиви делимично на српски језик, те да је нужно спровести опсежно истраживање. Наиме, висока салијентност приписана је субјекту као синтаксичкој позицији, а нижа салијентност објекту, али није испитано које се још карактеристике везују за ове позиције, те да ли би раздвајање тих карактеристика од позиција субјекта и објекта променило тежње различитих облика анафорске заменице ка разрешењу у смеру поменутих реченичних чланова. Истраживања која полазе од утицаја салијентности проузроковане синтаксичким положајем (в. Filiaci 2010, Keating et al. 2011) у обзир узимају различите нијансе овог утицаја, али увек у сличном структурном контексту, што, према мишљењу кандидата, представља значајан недостатак. С обзиром на то да на материјалу српског језика није било опсежног испитивања разрешења анафорске заменице, а да су у сродним и суседним језицима, попут хрватског, истраживања вршена са фокусом на синтаксичку позицију антецедената, од велике је важности спровести истраживање које је у основи дисертације како би се преиспитали: 1. елементи који учествују у датом процесу, те њихова улога (скаларна природа (ко)реферишућих израза, салијентност потенцијалних антецедената, утицај синтаксичке, информацијске и дискурсне структуре на поимање значења реченичних чланова и њиховог односа); 2. утицаји различитих фактора, попут синтаксичких, дискурсних и других, на салијентност; 3. разлози за хијерархију поменутих утицаја, и међуоднос свих елемената процеса разрешења, на нивоу исказаног и на нивоу когниције. Предмет истраживања ове дисертације је свеобухватан и лингвистички утемљен, а тенденције у разрешењу нулте и исказане амбигвитетне субјекатске анафорске заменице сагледавају се из новог угла у односу на досадашња истраживања – раздвајају се фактори из различитих лингвистичких домена не би ли се на целовитији начин истражило, допунило и(ли) преиспитало оно што је у претходним истраживањима донето.

Кандидат у истраживању полази од резултата спроведеног пилот-истраживања, у коме је провераван утицај топикализације објекта зависне реченице на разрешење нулте или исказане субјекатске анафорске заменице у главној реченици, а рађено је по узору на експеримент који је спровела Франа (2007) на материјалу италијанског језика. Прелиминарни резултати до којих је кандидат дошао показали су већу склоност исказане заменице ка објекту него ка не-топику, али и већу склоност нулте заменице ка топику него ка субјекту, што не подржава сасвим ни тезу о искључивом утицају синтаксичког субјекта и објекта на салијентност антецедената и на процес разрешења субјекатске анафорске заменице, нити супротстављену тезу да салијентност углавном зависи од тога да ли реченични члан (не) представља информацијски топик. Узевши у обзир добијене резултате, кандидат увиђа комплексност слике разрешења амбигвитетне субјекатске анафорске заменице у српском језику, у чему са пуним правом и методолошки утемљеним разлозима препознаје потребу за даљом анализом међусобног односа фактора из различитих лингвистичких домена, те за анализом њиховог утицаја на питање анафоре.

Поред топикализације објекатског антецедента, кандидат намерава да сагледа како фокализација субјектског антецедента утиче на процес разрешења нулте и исказане анафорске заменице, не би ли се

упоредиле различите методе топикализације и фокализације, и ближе истражили појединачни елементи информацијске структуре као што су топик, фокус и контраст, те њихов утицај на разрешење. На крају, у дисертацији се истражује и на који начин фактори попут прагматичког принципа релевантности, схватања дискурсне структуре и њених имплицитних питања, и принципи природног процесуирања језика интерферирају са салијентношћу и поимањем истакнутости могућих антецедената у процесу разрешења амбигвитетне субјекатске анафорске заменице у српском језику, чиме ће се умногоме расветлити немали број досад недовољно истражених лингвистичких питања.

2. Усклађеност проблематике са коришћеном литературом (до 200 речи)

Кандидат разматра релевантне теорије које се тичу разрешења нулте и исказане анафорске заменице, као и теорије о кореферисању уопште, узимајући у обзир релевантну литературу која се бави овим питањима. Посебно истичемо доступна истраживања која полазе од утицаја салијентности проузроковане синтаксичким положајем (Filiaci 2010, Keating et al. 2011) те истраживања разрешења субјекатске анафоре (Carminati 2002, Chamorro 2018, Kraš 2008, Wolna 2022) на материјалу различитих језика (италијански, шпански, хрватском, чешком...) у којима је могуће испуштање субјекта, што је од великог значаја за проблематику која је у основи теме докторске дисертације. Кандидат не занемарује ни традиционалну литературу у оквиру које проналази значајне увиде у дефинисања анафоре. Литература коју кандидат предлаже обухвата релевантне референце које су у складу са најављеним питањима и проблемима о којима ће бити речи у докторској дисертацији – пре свега она која се тичу фактора који утичу на разрешење амбигвитетне субјекатске анафорске заменице у различитим језицима света, те закључујемо да је проблематика докторске дисертације сасвим усклађена са коришћеном литературом.

3. Циљеви научног истраживања (до 500 речи)

Главни циљеви научног истраживања предложене дисертације јесу: 1. дати потпунију слику о досад недовољно истраженом процесу разрешења анафоре у српском језику, на основу чега ће се допунити универзални модел процеса разрешења анафоре; 2. критички сагледати и преиспитати доступне теорије о кореферисињу уопште и оне о разрешењу нулте и исказане анафорске заменице, те препознати њихове предности и недостатке и превредновати их не би ли се идентификовали фактори и лингвистички домени одговорни за поменути процес. Утврђивање фактора који утичу на разрешење нулте и исказане амбигвитетне субјекатске анафорске заменице у српском језику кандидат чини на следеће начине: 1. сагледавањем разлике у перцепцији нултог и исказаног облика анафорске заменице, те разматрањем специфичности кореферисања овим облицима; 2. преиспитивањем модела потраге за одговарајућим кореферентом; 3. сагледавањем разлике у перцепцији различитих реченичних елемената на нивоу синтаксичке и информацијске структуре, релевантности, те улоге у дискурсу; 4. истраживањем специфичности процеса укрштања ових фактора у природном разумевању језика. Поред поменутих и релативно истражених синтаксичких фактора, кандидат као важан циљ предложене теме дисертације поставља и испитивање досад недовољно истраженог односа ових фактора са факторима као што су они из домена информацијске структуре, посебно релевантност, одржање теме у дискурсу, имплицитна питања у дискурсу, не би ли се утврдило на који начин сваки од њих доприноси истакнутости могућих антецедената и суделује у процесу разрешења. Чињеница да кандидат у дисертацији, тежећи да да свеобухватнију слику о процесу разрешења амбигвитетне анафоре, у обзир узима утицај салијентности, когнитивне доступности, дискурсне датости, трагања за кореферентом помоћи ће испуњењу и ширег циља ове дисертације, а то је да се препознају лингвистички домени који суделују и могу суделовати у овом процесу, начин на који се то чини, а све како би се одговорило и на шира питања о (ко)реферисању уопште.

4. Очекивани резултати, научна заснованост и допринос истраживања (до 200 речи)

Очекивани резултати предложене теме дисертације тичу се пре свега препознавања фактора који утичу на разрешење амбигвитетне субјекатске анафорске заменице у српском језику, и давања потпуније слике о универзалном процесу разрешења анафоре, што је од великог значаја за разумевање процеса природног разумевања језика. Научна заснованост теме докторске дисертације и допринос истраживања препознаје се у релевантним истраживачким питањима која отвара, као што су салијентност, дискурсна датост, когнитивна доступност, прагматичка релевантност те кореферисање, а све са циљем да се утврди на који начин се процес разрешења анафорске субјекатске заменице врши и да се препознају принципи процесуирања језика. Пошто су ранија истраживања у обзир узимала превасходно синтаксичке факторе,

у докторској дисертацији посебна пажња усмерава се ка истраживању међусобних утицаја синтаксичких, семантичких и прагматичких фактора јер се очекује да синтаксичка позиција, позиција у информацијској структури и дискурсу имају утицај на салијентност антецедената тј. реченичних чланова уопште. Допринос истраживања проналази се и у сазнању да пружа нови увид у досадашња знања о анафори, те употпуњује и проширује слику о процесу разрешења анафоре, али и у томе што су одговори на постављена питања значајни и релевантни за допуну ширих питања о кореферисању, амбигвитету и процесу разумевања језика.

5. Примењене научне методе (до 300 речи)

Кандидат у истраживању полази од интроспективне методе чије увиде тестира помоћу експеримената са принудним избором (forced-choice questions) у којима ће се испитаници опредељивати за један од могућих антецедената који кореферише са нултом, односно изреченом анафорском заменицом. У истраживању ће учествовати испитаници који су изворни матерњи говорници српског језика и живе на подручју јужне Србије. Кандидат ће пре спровођења експеримената затражити потврду Етичког одбора Филозофског факултета у Нишу, а том приликом ће детаљније образложити целокупну процедуру. Експеримент ће бити спроведен електронским путем, а састојаће се од упутства, биографског дела, те централног дела који садржи одговарајући број критичних примера и филера. Сваки испитаник ће попунити и формулар који се тиче њиховог пристанка за учешће у истраживању, те пристанка да се добијени подаци користе у научне сврхе. Критични примери ће бити дизајнирани тако да се утицај семантике, имплицитне каузалности, те знања о свету сведе на минимум у одабиру антецедента (кореферента) од стране испитаника. Експеримент ће садржати и филере како би се избегла могућност да испитаник препозна оно што је предмет истраживања, те како би се избегла замореност испитаника услед изложености само једном типу примера. Критични примери и филери биће рандомизовани. Резултати експеримената биће обрађени коришћењем одговарајућих статистичких тестова.

Предложена тема се прихвата неизмењена	<u>ДА</u>	<u>НЕ</u>
Коначан наслов теме докторске дисертације	Разрешење амбигвитетне нулте и исказане субјекатске анафорске заменице у српском језику	

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Комисија закључује да је предложена тема докторске дисертације Неде Стефановић *Разрешење амбигвитетне нулте и исказане субјекатске анафорске заменице у српском језику* научно утемељена, те да су очекивани резултати и допринос истраживања релевантни и валидни, због чега предлаже да се одобри израда ове дисертације. Предложено истраживање у обзир узима адекватан методолошки оквир и апаратуру и кандидат консултује релевантну литературу. Истраживање фактора који утичу на разрешење амбигвитетне субјекатске анафорске заменице научно је релевантно и пружа увид у разумевање процесуирања језика. Узевши у обзир научну утемељеност и научни допринос предложене теме докторске дисертације, Комисија прихвата предложену тему за израду докторске дисертације.

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Број одлуке НСВ о именовању Комисије	818-01-2/25-9	
Датум именовања Комисије	11. март 2025. године	
Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Др Бранимир Станковић, ванредни професор Српски језик (Научна област)	председник Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен)
2.	Др Ивана Митић, ванредни професор Српски језик (Научна област)	ментор, члан Филозофски факултет Универзитета у Нишу (Установа у којој је запослен)
3.	Др Предраг Ковачевић, доцент Англистика	члан Филозофски факултет Универзитета у

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Образац Д2

	Новом Саду	
(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
<p>Датум и место: У Нишу и Новом Саду, 19. 3. 2025.</p> <p>.....</p>		